
Strategi för inköp och upphandling

Kompletterande styrdokument

- Gemensam upphandlingspolicy med tillhörande tillämpningsföreskrifter för gemensam nämnd för upphandlingssamverkan i Jämtlands län.
- Samarbetsavtal för gemensam nämnd för upphandlingssamverkan i Jämtlands län.
- Konkurrensprogram
- Upphandlingslagstiftningen, främst lagen om offentlig upphandling, LOU, samt lagen om offentlig upphandling inom försörjningsområdena, LUF.
- Riktlinjer mot mutor, jäv och korruption i Strömsunds kommun-koncern.

Innehåll

1. Nationella upphandlingsstrategin _____	2
2. Policy för inköp och upphandling _____	2
2.1. Lokal vision för inköp och upphandling _____	2
2.2. Mål för inköp och upphandling _____	3
3. Riktlinjer för direktupphandling _____	3
Bilaga 1 Mål för nationella upphandlingsstrategin _____	6

1. Nationella upphandlingsstrategin

Regeringen tog 2016 fram en nationell upphandlingsstrategi med sju inriktningsmål.

Dessa mål ska även genomsyra detta dokument samt kommunens övriga styrdokument inom upphandling och inköp, särskilt den riktlinje för inköp- och upphandling som antas på förvaltningsnivå.

Mer information: I bilaga 1, Mål för nationell upphandlingsstrategi finns samtliga mål och effektmål beskrivna ytterligare. Observera att denna kan ändras under tiden som detta dokument gäller.

2. Policy för inköp och upphandling

Strömsunds kommun ingår i gemensam nämnd för upphandlingssamverkan i Jämtlands län (GNU) och har därför antagit den gemensamma upphandlingspolicyn med tillämpningsföreskrifter som gäller för samtliga medlemmar i nämnden.

Om nämnden skulle upplösas så gäller detta dokument som upphandlingspolicy.

2.1. Lokal vision för inköp och upphandling

Den gemensamma upphandlingspolicyn reglerar framförallt de gemensamma upphandlingar som görs inom upphandlingssamverkan och det finns ett visst utrymme för kommunen att ha visioner och mål för den lokala inköps- och upphandlingsverksamheten.

Miljöhänsyn i upphandlingar

Miljökrav ska ställas för de produkter och tjänster där en miljöpåverkan kan anses väsentlig utifrån kommunens energi- och klimatstrategi. Det handlar t.ex. om minskad användning av fossila bränslen och effektivare energianvändning.

Miljökrav ska ställas i enlighet med energi- och klimatstrategin samt Upphandlingsmyndighetens (eller motsvarande myndighets) råd och kriterier för miljökrav.

Sociala och arbetsrättsliga krav

Enligt upphandlingslagstiftningen ska arbetsrättsliga villkor ställas i vissa branscher och för upphandlingar över tröskelvärdena. Dessa krav ska ställas i enlighet med Upphandlingsmyndighetens (eller motsvarande myndighets) råd och kriterier för arbetsrättsliga villkor.

Förutom att följa lagstiftningen bör den som upphandlar även göra en prövning om arbetsrättsliga villkor samt andra sociala krav och sysselsättningskrav kan ställas vid upphandlingar även under tröskelvärdena.

Lokalt näringsliv

Icke-diskrimineringsprincipen för offentlig upphandling gör att lokala anbudsgivaren inte kan få fördelar i anbudsgivningen enbart för att de är lokala.

Det lokala näringslivet ska istället gynnas genom att

- upphandlingar bör vara uppdelade i mindre anbudsområden.
- användande av direktupphandling ska nyttjas för att erbjuda lokala företag att lämna anbud när så är möjligt och rimligt.
- information och utbildningar i anbudsgivning ska ges i samarbete med näringslivskontoret.

Krisberedskap

Vid upphandling som rör samhällsviktig verksamhet ska alltid krisberedskap beaktas, behöver vi redundans i försörjningen av direkt material och tjänster som kan vara kritiska för verksamheten så ska detta tas hänsyn till innan upphandling genomförs.

2.2. Mål för inköp och upphandling

Kommunstyrelsen fastställer mål kring upphandling och inköp, t ex köptrohet, i sin årliga budget.

3. Riktlinjer för direktupphandling

Upphandlande myndigheter får under vissa förutsättningar göra en enklare form av upphandling, så kallad direktupphandling. I lagstiftningen finns krav på att varje upphandlande myndighet ska anta riktlinjer för användning av direktupphandling.

Detta dokument ersätter därför 50:10 Riktlinjer för direktupphandling, beslutad 2015.

I lagstiftningen finns dessutom gränsvärden och regler för direktupphandlingar:

- Direktupphandlingsgränsen är satt till 700 000 kr för varor och tjänster enligt LOU, 1 200 000 kr för varor och tjänster enligt LUF.
- För särskilda tjänster enligt bilaga 2 i LOU (hälsotjänster, juridiska tjänster, m.fl.) så är direktupphandlingsgränsen samma som tröskelvärdet för tjänsterna.
- Krav på dokumentation av upphandlingar som överstiger ett visst värde.

3.1. Beloppsgräns för direktupphandling

Direktupphandlingar får göras vid inköp till lågt värde av varor och tjänster som kommunen inte redan har avtal för. Värdet ska beräknas för hela den tänkta avtalstiden.

Direktupphandling får också göras vid högre värden om det är mycket bråttom och behovet har uppstått plötsligt utom kommunens kontroll. Observera att detta kan anses inträffa enbart vid naturkatastrofer, nationella kriser och liknande.

Direktupphandling får göras upp till beloppsgränsen under tiden som en annonserad upphandling är föremål för överprövningsprocess i domstol, under vissa förutsättningar.

Det ska därför alltid göras en annonserad upphandling av varan/tjänsten om värdet är högre än beloppsgränsen eller om det är en vara eller tjänst som kommer att inhandlas regelbundet och det totala värdet under hela avtalstiden kommer att överstiga beloppsgränsen. Annars räknas det som otillåten direktupphandling och kan komma att beläggas med upphandlingsskadeavgift samt att ingånget avtal kan dömas ogiltigt.

3.2. Vem får göra direktupphandlingar?

Direktupphandlingar över 100 000 kr ska göras av den som är inköpssamordnare i varje verksamhet eller av upphandlare, upphandlingar under 100 000 kr får göras av verksamheternas utsedda beställare eller om verksamheten antagit egna rutiner för detta.

Undertecknande av avtal utifrån en direktupphandling får göras av den som har rätt att göra inköp till det upphandlade värdet. Se även kommunens *9'0 Riktlinjer för attest av ekonomiska transaktioner* som du hittar i författningssamlingen på kommunens hemsida.

Kommunens upphandlare ger stöd när det gäller genomförande av direktupphandlingar.

3.3. Principer för direktupphandling

Även om en direktupphandling är enklare att genomföra än en annonserad upphandling så måste grundprinciperna för bland annat likabehandling, proportionalitet och icke-diskriminering följas, det betyder att de som lämnar anbud ska hanteras rättvist på objektiva grunder och få tydlig information om upphandlingen. Detta är också viktigt för att motivera företagen att lämna anbud till kommunen.

Stöd för hur direktupphandlingar ska genomföras ska publiceras på intranätet.

3.4. Dokumentation av direktupphandlingen

Enligt lagstiftning ska upphandlingar över 100 000 kr dokumenteras skriftligt. Mallar för dokumentation av direktupphandling ska publiceras på intranätet.

Bilaga 1 Mål för nationella upphandlingsstrategin

1. Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär

Strategisk användning av upphandling är en förutsättning för att den offentliga sektorn ska nå sina verksamhetsmål och göra goda affärer samt för att uppnå de globala målen i Agenda 2030.

För att de offentliga inköpen ska kunna användas som ett strategiskt verktyg på såväl nationell som organisationsnivå krävs en ändamålsenlig styrning och organisering av inköpsverksamheten. Personalen som arbetar med inköp måste ges rätt förutsättningar att genomföra upphandling på ett sätt som möter behoven på ett så ekonomiskt-, miljömässigt- och socialt hållbart sätt som möjligt. För att uppnå detta krävs att beslutsfattare inom den offentliga sektorn behandlar inköpsfrågorna som en central del av den strategiska styrningen av verksamheten.

För att hela det offentliga inköpssystemet ska bidra till att uppnå målen i Agenda 2030 krävs nationell samordning. Är det offentliga inköpssystemets efterfrågan tydlig och harmoniserad är det totalt sett en mycket stor marknad med omfattande affärsmöjligheter. Det ger leverantörer incitament att finansiera utvecklingen av nya hållbara lösningar som i nästa led även kan säljas på den privata marknaden. Så kan den offentliga upphandlingen användas som ett strategiskt verktyg för att ställa om hela samhället.

De offentliga inköpen behöver vara faktabaserade och ha en ändamålsenlig styrning och organisering.

Det behövs en god beredskap för hur offentliga inköp ska ske i krissituationer

2. Effektiva offentliga organisationer

Offentlig upphandling som har effektiva inköps- och upphandlingsförfaranden ger mer värde för pengarna. Genom effektiva inköp kan den bästa affären uppnås utifrån behov, kostnad och kvalitet. Inköparna är nyckelpersoner för att möjliggöra effektiva inköp, men god inköpskompetens behövs i hela organisationen. Behovs- och marknadsanalys, de lagkrav som ställs, hur anbuden utvärderas, samt kontraktens utformning och uppföljning är väsentliga inslag för att få önskad kvalitet i inköpen. En väsentlig möjlighet för att skapa förutsättningar för effektivare inköp är att digitalisera inköpsprocessen.

Upphandlingsreglerna, andra regler som påverkar offentlig upphandling och lag om valfrihetssystem, tillämpas så att de offentliga inköpen planeras, genomförs och följs upp på ett ändamålsenligt sätt.

3. En mångfald leverantörer för en väl fungerande konkurrens

En väl fungerande konkurrens är grundläggande för en god offentlig affär som bidrar till att nå mål för samhällets utveckling. För att nå dit måste förtroendet för offentlig upphandling och förutsättningarna för konkurrens förbättras. Det innebär att upphandlande organisationer alltid måste inkludera ett leverantörs-perspektiv i upphandling, möjliggöra för bättre interaktion och mer dialog, samt ge rätt förutsättningar även för små och medelstora företag. På så vis vill, kan och får fler möjlighet att lämna anbud och konkurrera om offentliga avtal och kontrakt.

Leverantörer har en hög tilltro till den offentliga marknaden och den offentliga upphandlingen.

Offentliga kontrakt är attraktiva för såväl stora som små och medelstora leverantörer, ideella organisationer och utländska leverantörer.

4. En rättssäker offentlig upphandling

En väl fungerande offentlig upphandling bygger på att såväl leverantörer som medborgare har tilltro till att rättssäkerheten fungerar. Målet för en rättssäker offentlig upphandling omfattar ett aktivt arbete med att förebygga korrupktion och jäv i de offentliga inköpen, att agera med öppenhet och kommunikation för att förhindra onödiga rättsprocesser samt att avtalsuppföljningar i högre utsträckning bidrar till att säkerställa rättssäkerheten. Genom att upphandlande myndigheter och enheter följer upp avtal, uppnås fördelar inom kvalitet och effektivitet. Dessutom medverkar myndigheten eller enheten till att seriösa leverantörer konkurrerar om offentliga kontrakt.

Alla leverantörer behandlas lika i de offentliga upphandlingarna och det förekommer inte korrupktion i form av mutor och andra otillbörliga förmåner vid offentlig upphandling.

5. En offentlig upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar

Det är avgörande för samhällets utveckling att verksamhetens innovationspotential frigörs och tillvaratas genom offentlig upphandling. En nyckel till att säkerställa ett bra resultat i upphandlingar är att involvera potentiella leverantörer, branschorganisationer, experter, brukare och andra aktörer i god tid innan kraven i upphandlingen utformas. Därför måste upphandlande organisationer göra innovationsupphandling till en del av verksamhetsutvecklingen. Det inne-

bär bland annat att ställa krav på funktion, i stället för specifika krav, för att stimulera leverantörernas kreativitet och innovationsförmåga. Därigenom ökar inlödet av nya framtidssäkra lösningar i offentlig verksamhet.

Marknadens innovationsförmåga tas tillvara vid inköp av varor och tjänster.

6. En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling

Miljöhänsyn i offentlig upphandling handlar både om att säkerställa så låg negativ miljöpåverkan som möjligt vid varje enskild upphandling och om att använda inköp som ett strategiskt verktyg för att nå miljömål. För att säkerställa lägsta möjliga miljöpåverkan vid enskilda upphandlingar här och nu behöver upphandlande organisationer analysera utbudet på marknaden och de olika lösningarnas miljöpåverkan samt ställa miljökrav som säkerställer att de lösningar som har lägst negativ påverkan till ett rimligt pris och tillräcklig kvalitet vinner upphandlingen. För att främja hållbara lösningar behöver upphandlande organisationer göra strategiska prioriteringar. De behöver peka ut vilka inköpskategorier de prioriterar för att främja ett större utbud av miljömässigt hållbara lösningar på marknaden och samordna efterfrågan så att affären blir tillräckligt stor för att leverantörerna ska vilja investera i utveckling.

De offentliga inköpen bidrar till att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen.

7. Offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle

Offentlig upphandling bidrar till ett socialt hållbart samhälle. Till exempel genom att säkerställa att de varor och tjänster som upphandlas kan användas av alla oavsett funktionsförmåga eller bidra till att personer som står utanför arbetsmarknaden får anställning. Upphandlande organisationer kan även främja rimliga anställningsvillkor genom att ställa krav på skäliga arbetsvillkor för de personer som ska utföra offentliga kontrakt både i och utanför Sverige. Krav på social hänsyn bör ställas när det är möjligt och lämpligt. Ibland är det också en skyldighet.

Försörjningen av varor och tjänster till offentlig sektor sker med skäliga arbetsvillkor.

De offentliga inköpen bidrar till ökad sysselsättning för personer i särskilt utsatta grupper och personer som står lång ifrån arbetsmarknaden.